

FÖRSLAG TILL YTTRANDE
("YTTRANDE" efter beslut)
Dnr KFKS 2016/297-1

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen,
Stockholms läns landsting
registrator.trf@sll.se

Remissyttrande över samrådsförslaget till regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2050

Del 2: Nackas syn på stockholmsregionens utveckling fram till 2050

Ert dnr TRN 2016-0047

Avgränsning för detta remissyttrande

Nacka kommun har från Stockholms läns landstings Tillväxt- och regionplaneförvaltning (TRF), mottagit samrådsmaterial för regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2050. Utvecklingsplanen ligger till grund för såväl den fysiska planeringen som tillväxtarbetet i regionen fram till år 2050.

Detta yttrande, *remissyttrande del 2*, behandlar Nackas syn på hur målstrukturen i RUFSS 2050 kan förtydligas. Yttrandet tar även upp att en långsiktigt hållbar (och utvecklad) infrastruktur krävs för att möjliggöra befolkningstillväxt samt Nackas syn på strukturbilderna och den underliggande strukturanalysen. Vidare Vill Nacka kommun framhålla att utbildning och kompetensförsörjning sett ur ett tillväxtperspektiv är faktorer som avgör hur och om regionen kan växa på ett hållbart sätt.

Remissyttrande del 1 (inlämnat 2016-06-20) behandlade Nackas inställning till anläggningar för bränsleförsörjning i regionen. Det är en central och angelägen fråga med regional bäring kopplat till Stockholmsregionens expansion och behov av bostäder för fortsatt tillväxt. Frågan är därmed också nära förknippad med Nackas behov av ändrad markanvändning i Bergs gård på västra Sicklaön i Nacka där Circle K Sverige AB (Circle K) (tidigare Statoil Fuel & Retail AB) bedriver en sevesoanläggning med oljedepå- och oljehamnsverksamhet.

Nackas synpunkter på samrådsförslaget till RUFSS 2050

A. Målstruktur

Det finns tre olika målnivåer i RUFSS 2050: Vision – 4 övergripande mål (till 2050) – 20 delmål (till 2030) – 28 prioriterade åtgärder (RUFSS giltighetstid 2018-2026). Utöver dessa tillkommer 6 utmaningar. Vid genomläsning är det lätt att blanda ihop de olika målhierarkierna - mål, delmål och prioriterade åtgärder och därmed dess tidshorisonter med varandra. Nacka kommun tycker att målstrukturen i RUFSS 2050 behöver bli mer lättförståelig och överskådlig genom att minska risk för sammanblandning. RUFSS 2050 kan exempelvis få färre nivåer, förtydliga genom färgkodning, piktogram och figurer eller på annat sätt som snabbare ger en mer logisk förståelse.

Nacka anser att delmålen med indikatorer för 2030 är en bra ansats och att de bör följas upp på årsbasis. Indikatorerna bör även brytas ner på kommunnivå för att kommunerna lättare ska kunna jämföra sinsemellan och inspirera varandra. Det blir även lättare att anpassa och inkludera i befintliga kommunala måldokument. För en högre grad av genomförbarhet skulle RUFSS 2050 tjäna på att peka ut vilken eller vilka aktörer som avses i de prioriterade åtgärderna inom planens giltighetstid. Vidare skulle förslaget till regionplan kunna bli skarpare och mer användbart om intressekonflikter lyfts upp och att vissa mål och åtgärder prioriteras framför andra.

B. Nackas och regionens befolkningstillväxt är avhängig att tunnelbana och Östlig förbindelse byggs (Mål 1: En tillgänglig region med god livsmiljö)

Nacka är en av landets och stockholmsregionens snabbast växande kommuner. Västra Sicklaön i Nacka utgör en del av den centrala regionkärnan. År 2030 beräknas kommunen ha ca 140 000 invånare och kommer då vara regionens näst största kommun efter Stockholm. Genom tunnelbaneavtalet och den pågående Sverigeförhandlingen, där Östlig förbindelse ingår, kommer Nacka kommun i bindande avtal åta sig att möjliggöra byggnation för minst 20 000 bostäder till 2035. 13 500 av dessa lokaliseras till västra Sicklaön. Kommunens beräknade välfärdsinvesteringar i tillkommande kapacitet i till exempel förskolor, skolor, kultur, fritid och sociala boenden kommande 15 år uppgår totalt till cirka 8-10 miljarder kronor.

Tunnelbaneavtalet

I det så kallade tunnelbaneavtalet från 2014 har regionen tagit ställning för en tät exploatering för bebyggelse inom den utbyggda tunnelbanans influensområde. För Nackas del innebär det tre nya stationer via en förlängd blå linje från Kungsträdgården via Södermalm och Hammarby sjöstad. Tunnelbaneavtalet är ett resultat av 2013 års Stockholmsförhandling. Nacka kommun har åtagit sig att inom tunnelbanans influensområde uppföra minst 13 500 bostäder och 10 000 nya arbetstillfällen till år 2030. Det omfattande stadsutvecklingsprojektet, som geografiskt är begränsat till västra Sicklaön,

kallas för Nacka stad. Nacka stad beräknas inrymma cirka 50 000 invånare år 2030, vilket motsvarar nära en fördubbling av antalet invånare inom det geografiska området.

Sverigeförhandlingen

Inom ramen för Sverigeförhandlingen har Nacka kommun i september 2015 och mars 2016 lämnat underlag i form av bland annat nyttokalkyler och om fortsatt utbyggnad av tunnelbanan först till Ektorp och sedan till Orminge. Sverigeförhandlingen har i det här läget inte valt att fortsätta utreda en utbyggnad av tunnelbanan. Nacka kommun vill dock på sikt verka för att en förlängd tunnelbana från Nacka C till Orminge byggs.

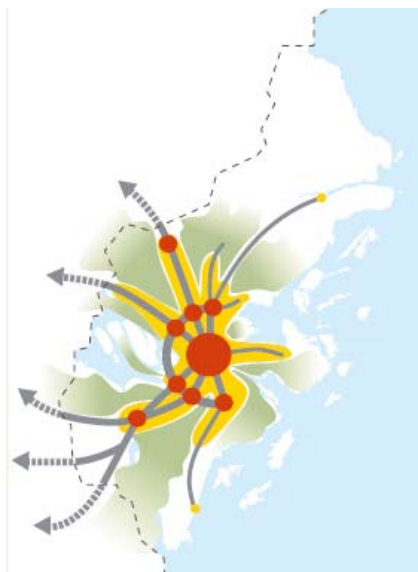
Sverigeförhandlingen har lämnat ett bud till bland andra Nacka om att förhandla fram en lösning för att förverkliga Östlig förbindelse. Nacka kommun är positiva till Östlig förbindelse och vill poängtera att den är nödvändig för att tillgodose regionens bostadsbrist tillika befolkningstillväxt samt möjliggöra regional tillgänglighet och mobilitet.

Nacka kommun räknar med att kunna hålla en fortsatt fördubblad tillväxttakt om ca 3 procent per år fram till och efter 2030 om den östliga förbindelsen byggs. I beräknade bostäder innebär det cirka 1 400 bostäder per år i hela Nacka. Fram till och med 2035 blir det cirka 28 000 nya bostäder, varav 13 500 avser avtalet enligt Stockholmsförhandlingen. Om Östlig förbindelse inte beslutas och byggs fram till 2030 kommer Nacka kommun att behöva minska tillväxttakten i stora delar av Nacka till ca 1 procent per år. I dagsläget har kommunen räknat med cirka 6 500 nya bostäder fram till 2030 i övriga delar av Nacka, det vill säga utöver Stockholmsförhandlingens avtalade 13 500 bostäder på västra Sicklaön (angett som svar på budet i mars 2016). Flertalet av dessa bostäder kan behöva skjutas på framtiden eller i värsta fall kommer de aldrig att byggas om Östlig förbindelse inte byggs.

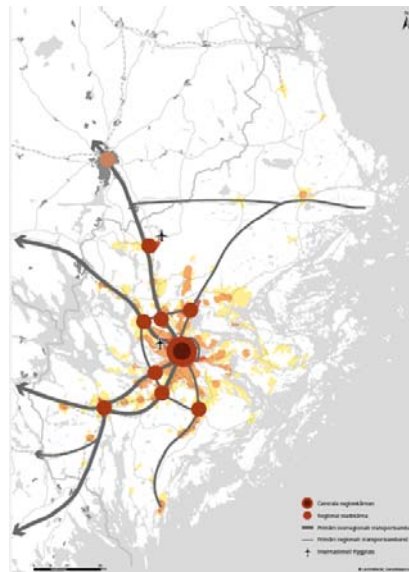
Stockholm Öst

Nacka, Värmdö, Vaxholm och Lidingös kommuner har på kommundirektörsnivå påbörjat ett samarbete kring något som kan kallas "en östlig tyngdpunkt". Kommunerna ska framöver samarbeta kring en gemensam arbetsplats- och bostadsregion samt kompetensförsörjning. Inom samarbetet kan även gemensamma nyttor lyftas som berör infrastruktur såsom behovet av Östlig förbindelse och utvecklad kollektivtrafik på vatten. Mer om detta återfinns i avsnitt D.

I både RUF 2050 och RUF 2010 har den östra regiondelen en "slagsida" gentemot övriga delar. Det kan man snabbt se i de båda figurerna nedan. Utöver Östlig förbindelse som finns med som ett alternativ i strukturbild B, föreslås till exempel inga delregionala kärnor eller ytterligare infrastruktursatsningar i den östra delen av regionen (Nacka, Värmdö, Vaxholm och Lidingös kommuner).

Rumslig struktur i RUFS 2010.

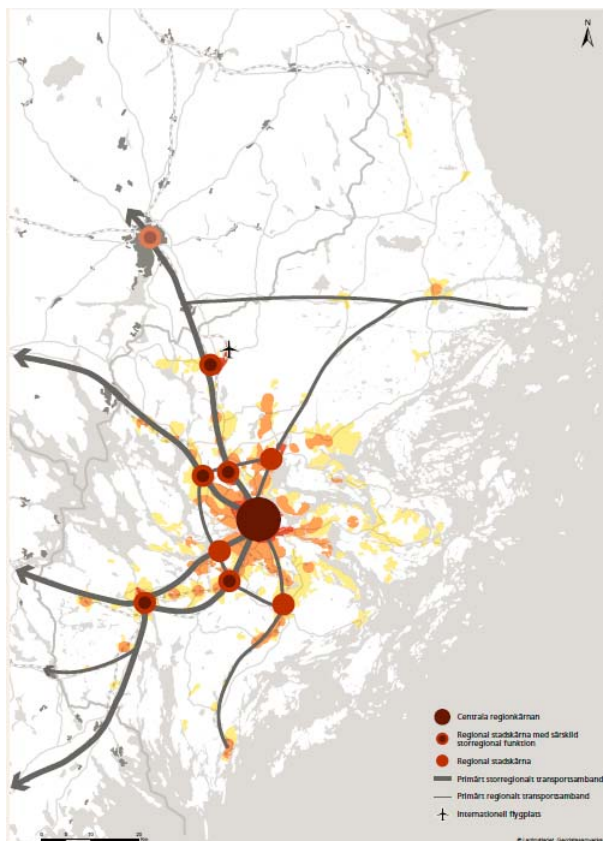

Strukturbild A i RUFS 2050.

C. Strukturbilder och den underliggande strukturanalysen

Strukturbilderna ska användas som verktyg för att diskutera viktiga vägvalsfrågor i regionens utveckling, hur olika insatser påverkar utvecklingen och vilka konsekvenser detta kan få. Det är i nuläget svårt att se konsekvenser av de enskilda åtgärderna i jämförelserna mellan strukturbild A och B. Nacka kommun förespråkar i princip den utveckling som strukturbild B beskriver. Den visar en tätare koncentration av bebyggelse i den centrala regionkärnan, dit västra Sicklaön och Nacka Stad hör. Det sammanfaller med den trend som rått de senaste åren och kan med hög sannolikhet kopplas till högt markpris, tillgång till service och god tillgänglighet. Nacka vänder sig dock mot att en sådan bebyggelseutveckling inte skulle kunna kopplas till en Östlig förbindelse. Mycket talar istället för att en Östlig förbindelse skulle vara en passande åtgärd även med en bebyggelseutveckling som är mer koncentrerad till regionens centrala delar, dvs. enligt strukturbild B. Se bild nedan.

Underlagsrapporten som behandlar konsekvenser av de två strukturbilderna år 2050, anger att det gjorts en ”ansats till att anpassa trafiknäten till respektive bebyggelsestruktur” utan vidare förklaring. Vidare anger underlagsrapporten att ”ett antal centrala stombusslinjer är 2050 tänkta att istället vara spårväg, detta är mer uttalat i strukturbild B än i A”(s 23). Vad ligger till grund för tanken att vissa stombusslinjer istället ska byggas om till spårtrafik? På västra Sicklaön planerar Nacka kommun stadsbebyggelse primärt i en tät kvartersstruktur med gator. Det kommer vara problematiskt av framförallt utrymmesskäl att i ett senare skede bygga om gatorna, där stombusslinje M ska färdas, till en spårvägslinje.

Strukturbild B i RUF 2050.

Det framgår också att Väg 222/Värmdöleden kommer drabbas av ökad trängsel i anslutning till södra länken om inte en Östlig förbindelse byggs även om trängselskatterna utökas och en optimistisk teknikutveckling sker. Nacka kommun anser att en Östlig förbindelse kan avlasta centrala delar av länet från trängsel, buller och föroreningar samt möjliggör en förbättrad möjlighet till att åka kollektivt över Saltsjö-Mälarsnittet. Nacka ser framför sig en Östlig förbindelse som innehåller kapacitetsstark busstrafik med direktförbindelser mellan centrumområden i Nacka och större målpunkter såsom norra innerstaden, Universitetet, Kista och Arlanda.

Underlagsrapporten beskriver vidare att ”de objekt som ingår i analyserna efter år 2030 är alltså inte optimerade, och det är inte utrett att dessa objekt skulle vara de mest önskvärda” (s 23). Nacka kommun vill att denna osäkerhet poängteras ytterligare i RUF 2050, eller så måste det göras ytterligare analyser och ställningstaganden kring vilka objekt som regionen faktiskt anser vara önskvärda för framtiden.

I strukturanalyserna markeras att området Bergs gård bebyggs helt eller delvis. Bergs gård bör därför anges som ”förtätning bebyggelse”, enligt RUF 2010 nomenklatur, och därmed även utgöra en del av den centrala regionkärnan. Se även Nackas RUF-yttrande Del 1: Nackas syn på RUFs övergripande mål och strategier i förhållande till utvecklingen av västra Sicklaön och Stockholmsöverenskommelsen.

D. Transportinfrastruktur (Mål 1: En tillgänglig region med god livsmiljö)

En långsiktigt hållbar och kapacitetsstark infrastruktur

Den förväntade befolkningstillväxten och det faktum att Nacka och Värmdös kommuner tillsammans kan få över 250 000 invånare år 2050, kommer ställa stora krav på hur vi reser. En förutsättning för att klara tillväxten och byggandet av bostäder och tillhörande samhällsservice, är en långsiktigt hållbar och kapacitetsstark infrastruktur. Det har gjorts ett antal utredningar kring framtidens kollektivtrafikförsörjning av Nacka och Värmdö.

Det framtida kollektivtrafiksystemet utgörs av busslinjer, ny bussterminal vid Nacka centrum och Slussen, förlängd tvärbana till Sickla, en moderniserad Saltsjöbana och utbyggd tunnelbana till Nacka centrum. Alla dessa projekt har satts igång och befinner sig i planerings- eller utbyggnadsfasen. För att åstadkomma goda och resenärsoptimerade lösningar krävs ett nära samarbete och samordning mellan Nacka kommun och övriga aktörer såsom landstingets förvaltningar (FUT och TF) samt Trafikverket.

Nacka kommun planerar dessutom tillsammans med Trafikverket fullständiga trafikplatser vid Kvarnholmen och Skvaltan liksom en ny Skurubro. Anläggningarna dimensioneras för buss- och biltrafik. I juni invigdes den så kallade Kvarnholmsförbindelsen med tunnel och bro mellan Kvarnholmen och centrala Nacka. Förbindelsen har en genomgående busslinje till Nacka Forum vidare till Slussen.

Nacka vill även framhålla vikten av våra invånare kan ta sig fram på ett tillfredställande sätt under tiden då dessa spår- och väginfrastruktur byggs. Det kräver hög grad av samordning samt korrekt information i realtid till resenärer oavsett valt trafikslag.

Kollektivtrafik på vatten

Nacka kommun anser att RUFSS 2050 bör få utvecklade skrivningar om det kombinerade kollektiva resandet i regionen vilket inkluderar kollektivtrafik på vatten. Cykelfrågan lyfts fram föredömligt i RUFSS 2050, men samma typ av belysning och potentialbeskrivning skulle behövas för kollektivtrafik på vatten. Här finns dessutom en större potential vad gäller ett samlat genomförande eftersom det är landstinget som är kollektivtrafikmyndighet. Landstinget har mandat att genom beslut kring regelverk skapa en standard som infrastrukturhållarna kan rätta sig efter vad gäller t.ex. byggandet av kajanläggningar för hållplatser. Vad gäller vattenvägarna är de dessutom i vissa relationer mycket effektiva som genvägar för t.ex. cykelresor eftersom det är möjligt att ta med sig cykeln på båten.

I RUFSS 2050 står det en del om potentialen att nyttja regionens vattenvägar för godstransporter, men mycket marginellt kring dess potential att nyttas som kollektivtrafiknät för personresor. Kollektivtrafiken väntas hanteras på land, trots att det idag redan finns kollektivtrafik på vatten och att nya försökslinjer redan är sjösatta och har potential att utvecklas. Varför denna avgränsning? Kollektivtrafik på vatten har i exemplet SjöVägen visat sig vara ett mycket attraktivt och tidseffektivt sätt att resa på. Sedan

SjöVägen linje 80 togs över av landstinget (TF) har resandet fördubblats till 500 000 resenärer sedan 2013. Prognosen för 2016 är 650 000 resenärer. Siffrorna är låga totalt sett till all kollektivtrafik, men med tanke på regionens befolkningstillväxt och flera trafikstörande arbeten, så kan denna typ av kollektivtrafik utgöra hela skillnaden mot total trafik- och kapacitetskollaps på utvalda platser. Nacka kommun har en lång kust mot Saltsjön där det runt 2030 kan komma att bo över 20 000 människor inkluderat befintlig och planerad bebyggelse. Kommunen vill därför poängtera vikten av att regionens vattenvägar utnyttjar sin potential och att landstinget utreder utbyggd kollektivtrafik på vatten.

E. Nackas syn på utbildning och kompetensförsörjning i ett tillväxtperspektiv (Mål 2: En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region samt Mål 3: En ledande tillväxt- och kunskapsregion)

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är en nyckelfråga för Stockholmsregionen för att kunna vidareutvecklas som stark innovations- och kunskapsregion. Nacka kommun önskar att kompetensförsörjningsfrågorna i RUFSS 2050 behandlas utifrån ett tillväxtperspektiv och baseras på en djupare analys.

Det räcker inte längre med att bara ha en utbildning. För att stå sig i den internationella konkurrensen måste utbildningen ligga i framkant, vara innovativ och ge individer förutsättningar att hantera en alltmer komplex värld. Digitalisering och automatisering gör att gamla jobb försvinner och nya tillkommer. Hela utbildningssystemet måste ge de kunskaper och färdigheter som behövs för framtida arbetsmarknad. Nacka anser att utbildningssystemet på alla nivåer, från förskola till universitet, behöver bestå av många olika aktörer som kan skapa ett tillskott av nytänkande.

En framtidsfråga för Stockholmsregionen är att ge utrymme och möjligheter för individer. Individens kompetens är grunden för ekonomisk tillväxt och RUFSS 2050 behöver fokusera på det som höjer kompetensen, från gymnasieutbildning, vuxenutbildning och att få till en "bredare spets" i framförallt högre utbildning. Samrådsförslaget till ny regionplan lyfter i princip bara upp jämlikhet och jämställdhet, i och för sig mycket viktiga aspekter, men inte dessvärre inte tillräckligt för att skapa tillväxt.

Mål 3 - En ledande tillväxt- och kunskapsregion har ett delmål som anger att andelen högskoleutbildade respektive anställda i kunskapsintensiva yrken ska vara 55 %. Nacka kommun vill påtala att det angivna målet är relativt. Om fler låglönejobb försvinner kommer andelen att öka men det säger inget om huruvida vi har rätt kompetens för att stimulera fortsatt tillväxt.

Kundval inom välfärden som möjliggörare för kvalitet, innovation och integration

I Nacka har vi sedan länge drivit utvecklingen inom välfärdsområdet genom att skapa kundval där medborgarna själva väljer anordnare. Utbildningsområdet, från förskolor till vuxenutbildning, är exempel där Nackas aktörer håller väldigt hög kvalitet. Kundvalen utgår från Nacka kommuns vision om "Öppenhet och mångfald" och vår grundläggande värdering som handlar om att vi tror på människor och människors förmåga att göra egna val. I kundvalet låter Nacka kommun olika serviceleverantörer, som vi kallar anordnare, utföra välfärdstjänsterna. Anordnarna kan vara kommunalt ägda, drivas av privata aktörer eller ideella krafter. För att få bli anordnare måste de leva upp till kommunens krav och kan då bli auktoriserade eller teckna avtal enligt lagen om valfrihetssystem. För att kundvalet ska fungera på ett bra sätt måste kommunen svara för en infrastruktur och systematiskt kvalitetsarbete.

Vi ser att det finns flera fördelar med kundval, och inte upphandling, av välfärdstjänster:

- När medborgaren väljer vilken anordnare/leverantör som ska leverera den tjänst som kommunen finansierar blir medborgaren mer delaktig i tjänsten och tar ett större ansvar för att tjänsten leder till resultat.
- Anordnaren/leverantören vet att medborgaren kan göra avbrott och välja en ny anordnare/leverantör om man är missnöjd. Detta leder till att anordnaren/leverantören måste möta medborgarens behov och erbjuda kvalitet – konkurrensen leder till bättre kvalitet för medborgarna.
- Konkurrensen bland anordnare/leverantör leder till dynamik och profilering, det sker ett ständigt utvecklingsarbete för att möta medborgarnas behov. Anordnare/leverantör som inte levererar det som efterfrågas "överlever" inte.
- Kundval av välfärdstjänster leder även till lokal tillväxt av småföretag. Små lokala företag, med god lokal kännedom, har ofta fördelar framför stora koncerner och är populära bland medborgarna.

I det ökande flyktingmottagandet så kan Nacka kommun se att kundvalsmodellen, där vi har många olika aktörer, har möjliggjort för en kapacitetsökning och integration i hela utbildningssystemet, från förskola till vuxenutbildning.

Behov av fler högskoleplatser och mer innovation inom högre utbildning

RUFS 2050 anger att en utgångspunkt är hur vi kan använda den kompetens som finns på bästa sätt. Som Nacka kommun ser det behöver vi fokusera på att skapa kompetens och ge utrymme för nya talanger från alla delar av stockholmregionen. Vidare vill vi understryka vikten av att fler högskoleplatser och forskningsmedel fördelas till regionen. Samtidigt bör det nog övervägas om de platserna ska gå till de redan etablerade lärosätena eller om, vilket Nacka förespråkar, reserveras för en eller flera nya aktörer som kan bidra till att utveckla högre utbildning genom större flexibilitet, hög kvalitet och nytänkande.

Nacka driver sedan några år ett arbete för att ett internationellt universitet ska etableras inom kommunen. Den planerade tunnelbanan och stadsbebyggelsen på västra Sicklaön skapar en direkt närhet till innerstaden och kan erbjuda en dynamisk och kreativ miljö. Platsen är lämplig för etablering av ett universitet som kan bidra med utveckling och förnyelse av universiteten i Stockholmsregionen.

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Bilaga: Protokollsutdrag från kommunstyrelsen i Nacka kommun, 2016-10-03